

BOSHLANG`ICH SINFLAR O`QUVCHILARIDA MILLIY TARBIYANI PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK RIVOJLANISH

Tog`ayeva Malika Boyqobilovna

*Qashqadaryo viloyati Yakkabog` tumani 19 - maktabning
Boshlang`ich sinf o`qituvchisi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang`ich sinflarda milliy tarbiyani pedagogik va psixologik rivojlanishini, shakllanib kelayotgan yosh avlodning tarbiyasiga ta`sir ko`rsatuvchi omillar, jamiyatda yoshlarning odobli, aqlli, halol, tarbiyali inson bo`lishlari, barkamol shaxsni tarbiyalashda zamonaviy innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish, milliy urf-odat va an`analarimiz, boy ma`naviy merosimizga yo`g`rilgan o`zbekona milliy tarbiyamiz.

**Kalit so`zlar:** shaxs, tarbiya, milliy tarbiya, urf-odat, meros, qadriyat, bilim, malaka, ko`nikma, psixologik qonuniyatlar.

Yoshlar har bir millatning kelajagidir. Bu esa yoshlarga jiddiy ahamiyat berilishi lozimligini bildiradi. Har bir shaxsning kim bo`lishligi yoshlik paytidanoq bilina boshlaydi. Yoshlik paytida shakllanib qolgan sifatlar, xulq-atvor, qadriyatlar insonga butun umri davomida hamroh bo`ladi. Shuning uchun jamiyatda yoshlarning odobli, aqlli, halol, tarbiyali inson bo`lishlari uchun harakat qilinadi. Mustaqil yurtimiz milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari qadam qo`ydi. Har bir davlatning rivojlanishi uchun oldiga qo`ygan maqsadiga, albatta, yosh avlodiga

bergan mukammal bilimi, milliy tarbiyasi bilan erishadi. Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev o`z ma`ruzalarida: "Yurtimizdagi har qaysi inson, har qaysi oilaning eng ezgu orzu-maqсадlari, hayotiy manfaatlari, avvalambor uning farzandlari timsolida namoyon bo`ladi, ro`yobga chiqadi", deya yosh avlod tarbiyasiga bo`lgan betakror fikrlarini bildirganlar. Kuzatishlarimiz shuni ko`rsatmoqdaki, Vatanga sadoqat, burch va mas`uliyat, tashabbuskorlik va boshqa fazilatlar yoshlar ongida nazariy tushunchalar sifatida qolib ketgani holda uning xarakterida, psixologik qonuniyat sifatida namoyon bo`lmayapti, mazkur

fazilatlariga nisbatan amaliy odatlar sifatida shakllanmayapti. Buning oqibatida ularning ushbu fazilatlar haqidagi so`zlari bilan amallari orasida tafovut namoyon bo`lmoqda, bu esa har yili mustaqil hayotga kirib kelayotgan yigitqizlarning hayotda o`z o`rinlarini topishlarida bir qator muammolarni yuzaga keltirmoqda. Ayrim o`quvchi-yoshlarda yuksak maqsadlarning shakllanmaganligi, o`zini o`zi o`qishga safarbar qilish, iroda, matonat, tirishqoqlik, harakat fazilatlarini yetarli rivojlanmaganligi ta`lim sifatiga ham salbiy ta`sir ko`rsatmoqda.

Tahlil va natijalar. Yoshlarning tarbiyasiga ta'sir etuvchi omillar ijobiy va salbiyga bo'linadi. Alloh taoloning oxirgi va mukammal dini, qiyomatgacha boqiy qoluvchi, barcha zamonlar va makonlarda insoniyatga ikki dunyo saodati yo'lini ko'rsatib beruvchi dini — Islomda yoshlarning tarbiyasiga oid ko'plab oyat va hadislar vorid bo'lgan. Mana shu oyat hadislariga og'ishmasdan, to'laligicha amal qilinsa, Allohning tavfiqi bilan, o'sib o'nayotgan farzandlar chiroyli xulqli, odobli, tarbiyali bo'lib o'sadilar va umrlarining oxirigacha shunday yashaydilar. Ulardan barcha mamnun bo'ladi, insonlarning hurmatiga, muhabbatiga sazovor bo'lishadi.

Islom dini hech kimni hech qachon yomonlikka chaqirmaydi balki doimo yaxshilik qilishga, go'zal xulqlar bilan xulqlanishga, halol yashashga chaqiradi. Bu tarbiyaning islomiy ko'rinishi. Buni ijobiy tarbiya deyiladi.

Oilada farzand tarbiyasiga e'tiborsizlik illati bir qator qarorlarda jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 iyuldagi PQ-3160-sonli [2], 2019 yil 3-maydagi PQ- 4307-sonli[3], 2021 yil 26 martdagi PQ- 5040-sonli Qarorlari[4] va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 31- dekabrda 1059-sonli[5] qarorida ichki tahdid sifatida qayd qilinib, mazkur tahdidlarni yuzaga keltiruvchi pedagogik, psixologik omillar bo'yicha tadqiqotlar olib borish, mazkur tahdidlarga nisbatan psixologik-g'oyaviy kurash olib borish

vazifasi qo'yildi. Respondentlardan "Ota-onalarning farzandiga yaxshi tarbiya berishi uchun nima halaqit berayapti deb o'ylaysiz? deb berilgan so'rovnoma ko'ra "Ota-onalar tarbiya metodlarini bilmaydi va tarbiyadagi mas'uliyatini anglamaydi" javobiga viloyatlar kesimida Buxoro 44 % , Toshkent 50 % , Samarqand 53 % , Sirdaryo 57%,

Jizzax 57,4 % , Navoiy 60 % natijalarni ko'rsatgan. Oilaviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasiga e'tiborsizlik tahdidi aholi orasida boshqa

tahdidlarga nisbatan xabardorligi pastligi bo'yicha 55% ya'ni salbiy ko'rsatkichga ega. Bu aholining oilada yoshlar tarbiyasi, milliy tarbiya bilan bog'liq ishlarda sustkashliklar ko'p ekanligini, yoki tarbiya masalasiga past munosabatda ekanligini ko'rsatadi. Bu illatning salbiy oqibatlaridan ko'pchilik behabar.

Xulosa . Oilada farzand tarbiyasi - oila baxti, farzandlarning tarbiyali yetuk inson bo'lib yetishidagi ota-onaning sa'yi- harakati hisoblanadi. Oiladagi farzand tarbiyasi uning kelajakda kim bo'lib yetishishida muhim o'rin tutadi. Demak, bola oilada jamiyatning qiyofasini ko'radi, bo'lajak fuqaroning tabiati, dunyoqarashi va axloqiy qiyofasi oilada shakllanadi hamda shunga ko'ra kamol topib boradi. Farzandlarimizni ilm-fan va ta'lim-tarbiya asosida voyaga yetkazish maqsadga muvofiq ekan, o'z o'rnida tarbiya esa milliy fazilatlariga yo'g'rilgan milliy tarbiya bilan chambarchas bog'liqdir. Zero, yoshlar kelajak egalari hisoblanadi.

Yoshlarimiz ta'lim-tarbiyasida esa milliy tarbiya katta ahamiyatga ega. Eng muhimi, farzandlarimiz tarbiyasiga etiborli bo'laylik, aynan shu mezon bolalarimizni

ma'nan, ruxan sog'lom, o'z ota-bobolariga, tariximizga, Vatanimizga, ona tilimizga, o'z milliy qadriyatlarimizga hurmat bilan qaraydigan barkamol bo'lib o'sib unishining asosidir.

REFERENCES:

1. Shavkat Mirziyoev raisligida 2019 yil 23 avgust kuni xalq ta'limi tizimini rivojlantirish, pedagoglarning malakasi va jamiyatlardagi nufuzini oshirishga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi <https://www.xabar.uz/talim/shavkat-mirziyoyev-maktablarda-qanday>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 iyuldagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish va sohani yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida"gi PQ-3160- sonli//<https://lex.uz/docs/3360950>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 3 maydagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha choratadbirlar to'g'risida"gi PQ-4307-son Qarori <https://lex.uz/docs/4320700>.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 26 martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomilashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi PQ-5040 qarori. <https://lex.uz/docs/5344692>
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 31 dekabrda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish choratadbirlar to'g'risida"gi 1059-sonli qarori
6. Quronov M. "Har bir ota-ona pedagog bo'lish kerak" maqola. <http://www.adolatnashr.uz/uploads/17.Oila.2016.pdf>.